

Готуємось до Великодня

Підготовка до свята не менш важлива, ніж саме святкування. Часто буває так, що після проведення урочистостей, через певний проміжок часу діти згадують не саме свято, а процес підготовки до нього – переживання, емоції, пошук інформації, власні творчі знахідки і досягнення, знайомства з цікавими людьми, кумедні ситуації тощо.

Серед багатьох сучасних свят традиційні народні посідають почесне місце за глибиною відчуттів, красою та розмаїттям атрибутів, символів, обрядів, і Великдень – одне з них.

Тому, готуючись до свята, ми поставили завдання ознайомитися саме з українськими етнічними народними звичаями святкування Великодня, дослідити символіку української писанки, розучити гаївки, народні великодні віншування, легенди, дитячі ігри та забави, долучити дітей до пошукової краєзнавчої роботи.

Під час першої бесіди дітям нагадали про те, що Великдень – це великий день – свято перемоги світла над темрявою, яке знаменує пробудження природи від зимової сплячки. Прадавні українці цього дня вшановували

весняне сонце, звертались до нього з молитвами, просили зігріти землю, зростити урожай і не спалити його. На пошану сонцю і духам роду, які поверталися з вирію на поля, пеклися обрядові хліби з пшеничної муки – баби (паски), розписувались яйця. Яйце і зерно в народній міфології тісно пов'язані із новим життям, яйце також уособлює будову Всесвіту, ячний жовток – прообраз сонця.

Отримавши схвальну відповідь на запитання, чи хочуть діти більше дізнатися про святкування Великодня в Україні і чи бажають навчитися розписувати писанки, запропонували їм розпочати підготовку до Великодніх свят. Для активізації дитячої творчості і створення атмосфери змагання, клас поділили на команди, до складу яких дозволялось залучати і дорослих. Діти разом із батьками обирали для своєї команди назву. Назва мала бути українською, фольклорною, пов'язана з народознавством. Після довгих обговорень і пояснень спинилися на таких назвах команд: "Жучок-шум", "Дана", "Гаївка", "Сварожичі". "Жучок-шум" – це знак на писанці, який символізував пробудження природи, прихід весни.

ДЖЕРЕЛА ДУХОВНОСТІ

Підготовка до Великодня складалася з п'яти етапів – сторінок.

Перша сторіночка – історична. Її робоча назва "Білий тиждень та Великодні свята". Перш за все учні опрацювали історичний матеріал про Великодні свята і підготували коротку довідку. Кожна команда отримала індивідуальне завдання. Команда "Жучок-шум" готувала матеріал про Вербну неділю та Білий тиждень; "Дана" – про Чистий Четвер та традиції, пов'язані з культом предків – Навський Великдень, Проводи; "Сварожичі" – про Великодні вогні, Страсну п'ятницю та Великодню суботу; "Гаївка" – про Великдень та Великодній (обливаний) понеділок.

Під час обговорення спочатку надавали слово команді, яка готувала конкретне питання, а потім вислуховували доповнення по даному питанню і від інших команд.

Щоб дискусія не була надто бурхливою, кожній команді запропонували, тихенько порадившись між собою, написати на аркуші назву команди (крім своєї, звичайно), повідомлення і доповнення якої їм сподобалися найбільше. Команду, яка отримала більшість голосів, було оголошено переможницею першого туру.

Друга сторіночка – символічна. Діти ретельно вивчали традиційну народну великодню символіку, переважно це була символіка писанки. Дізнавались, які знаки зазвичай зображують на яйцях, які кольори використовують, що означає кожен орнамент, кому і які писанки дарують. Це завдання також було індивідуальним для кожної команди.

Команда "Жучок-шум" досліджувала символіку, пов'язану із зображеннями тварин: жучків, оленів, коників, баранців і їх рижків, птахів, а також "гусячі лапки", "півнячі гребінці", "крила", "вовчі зуби" тощо.

Команда "Дана" досліджувала символи води: "хвилясті безконечники", знаки "змія" або "вужика", "грабельки", різноманітні орнаменти із крапочок та косих ліній.

Команда "Сварожичі" досліджувала символіку, пов'язану з небесними знаками, це – різноманітні "свастики" ("сварги"), "загнуті хрести", "тригвери", "дідові рукави", "пауки", зірочки-"ружі", а також писанку "ворота", яка символізує зв'язок між земним і небесним світом.

Команда "Гаївка" досліджувала орнаменти, пов'язані зі знаками рослинності.

Це різноманітні квіти, пуп'янки, гілочки, квадрати і ромби, що символізують засіяну ниву, "дубові листочки", "сосонки", "дерево життя", "вазони у горщиках", а також фігурки богинь з піднятими вгору руками.

Свої малюнки потрібно було розфарбовувати, дотримуючись символіки кольору. Червоний колір символізує життя, радість, кохання, сонце; синій (голубий) – воду, здоров'я; жовтий – багатство, урожай, силу, а також зорі і місяць; зелений – пробудження природи, весняні сходи, ріст рослин, зелень; чорний – землю-годувальницю. Чорно-білі писанки пишуть і на пошану духам предків.

Третя сторіночка – фольклорна. Її робоча назва "Великодні казки, легенди, гаївки, вірші, загадки та ігри". Учні збирали легенди, вірші, пісні, загадки про Великдень і великодні атрибути – писанки, крашанки, бабки (паски) тощо, а також вивчали гаївки, дитячі великодні

ігри і забави. Завдання між командами не ділилися. Всі працювали за принципом, хто більше назбирає.

На уроках співів розучили великодні гаївки і кожна команда заспівала і показала дійство в русі. Та найбільше зацікавлення у молодших школярів викликали загадки і розповіді про великодні ігри. Продемонструвати ігри – "навбитки", "у котка", "у блудька", "відгадай, де крашанка" вирішили під час презентації, після Великодня.

Четверта сторіночка – смачна. Діти шукали інформацію, а потім розповідали про великодні страви. Особливо багато було цікавих розповідей про великодній обрядовий хліб – бабку, а саме – про обрядові дії під час її випікання. Чому обов'язково освяченою бабкою пригощать корову і навіщо її крихти давати мишкам.

П'ята сторіночка – практична. Це практичне заняття з написання традиційної української писанки. Його приурочили до Чистого Четверга, адже в народі вірять, що писанки, написані цього дня, мають найбільшу охоронну і магічну силу. На практичне заняття у молодших класах варто запросити дорослих (матусь, бабусь, або помічників-старшокласників).

Українська писанка – це святий символ-оберіг, який охороняє житло, господарство і родину від усього злого протягом року.

Для зручності кожна команда сідає кружком навколо двох поставлених один проти одного столів. Вчитель стежить, щоб серед кожного гурту був хтось зі старших. Дорослі на кожному столі запалюють свічку. Біля полум'я свічок діти нагрівають свої писачки, щоб писати розплавленим воском.

Перед початком роботи дітям треба нагадати, що розписування писанок – це таїнство, яке необхідно здійснювати в мирі, з любов'ю. Щоб доля була прихильною до людини, яка пише писанку, розмовляти потрібно пошепки, а краще наспівувати веснянок. Під час заняття можна використати тихий музичний супровід – запис ліричних українських мелодій.

Найпростішими символами, що під силу написати навіть діткам I класу, є "Жучок-шум", "грабельки", "зигзаг-безконечник", "сосонки".

На завершення заняття дітям було запропоновано свої творіння доопрацювати вдома разом з батьками і після Великодня принести на виставку-презентацію

До участі у виставці приймаються роботи дітей і батьків, адже дорослі також стали членами команд. Кожна команда оформляє свою композицію з писанок, малюнків, рецептів обрядових страв, фотографій практичних занять тощо.

На виставку бажано запросити гостей – керівництво школи, вчителів, батьків, учнів інших класів і влаштувати презентацію. Для її проведення готується спеціальний сценарій, складовими якого є розповідь вчителя про підготовчу роботу, виступи дітей і гостей.

Визначити переможців у творчій роботі практично неможливо. Кожна знахідка – і велика, і маленька по-своєму цінна. Тому, як правило, журі виносить радісний вердикт. Кожна команда отримує нагороду – смачну великодню бабку та писанку.